

в «перевертня», «потурмака», «лютого ворога», «перекинчика» і «запроданця».

На сторінках його романів постають проблеми соціального чи морального реформування світу, складні і багато в чому не розв'язані питання духовного переродження, становлення людини, ідеї свободи, справедливості, суверенності особи, гармонійного розвитку людини і суспільства.

Література:

1. Дяченко О. Нариси суспільно-політичного устрою Лівобережної України к 17– п. 18 ст. Київ, видавництво АН УРСР. 1959. 531 с.
2. Кейда Ф.Ф. Відлуння далекої доби: Гайдамаччина в українській літературі. К.: Логос. 2000. 520 с.
3. Кейда Ф.Ф. З відстані століть: Коліївщина в романі Ю.Мушкетика «Прийдімо, вклонімося...». Слово і час. 1999. № 3. 51-55 с.
4. Мушкетик Ю. «Гетьманський скарб: Роман» К.: Спалах. ЛТД. 1993. 432 с.
5. Мушкетик Ю. «Історія – гіркіша за полин». Фондація Омеляна і Тетяни Антоновичів. К.; Вашингтон: АО «АВГУСТ». 1999. С. 164-168 с.
6. Мушкетик Ю. «Яса: Роман». Післямова В.А. Смолія. К.: Дніпро. 1990. 831 с.
7. Сміт Е.Д. Національна ідентичність. К.: Основи. 1994. 224 с.

ЕВОЛЮЦІЯ ПОНЯТТЯ «КОМПЕТЕНТНІСТЬ» У СУЧАСНІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ НАУЦІ

Шанілова К. П.

викладач української мови і літератури

*Відокремленого структурного підрозділу «Рівненський фаховий коледж
Національного університету біоресурсів
і природокористування України»
м. Рівне, Україна*

Різноманіття підходів до дефініції поняття «компетентність», насамперед, пов'язане з тим, що останнє є предметом вивчення різних галузей педагогічної науки. Провідні українські педагоги: Н. Бібік, О.Локшина, А. Хуторський, І. Зимня, М. Головань, В. Бедь, О. Савченко, К. Пономарьова, О. Савченко, І.Кубенко, О. Марущак та ін. – схилиються до думки, що компетентність – одна з визначальних умов оволодіння

знаннями на різних рівнях освіти. Водночас погляди дослідників щодо визначення компетентності неоднозначні: одні ототожнюють його з компетенціями, сукупністю знань, умінь, навичок особистості, готовності до діяльності, інші – з окремими особистісними утвореннями.

За останнє десятиліття трактування, а точніше розширення й уточнення, змісту поняття «компетентність» у педагогічній літературі здійснило певний шлях змін і корективів перш ніж набуло сучасного значення. Пропонуємо короткий огляд «еволюції» терміну «компетентність».

Словник сучасної англійської мови пропонує таке тлумачення: компетентність (від лат. *competens* (*competentis*) – належний, відповідний) – сукупність необхідних щодо ефективної професійної діяльності систематичних функціональних знань, вмінь, відповідних особистісних якостей [8, с. 282].

У Державному стандарті початкової загальної освіти поняття «компетентність» розглядається як динамічна здатність особистості, що включає наступні компоненти: знання, досвід, цінності, особистісне ставлення, що спрямовують і визначають умови успішної соціалізації та наступної навчальної чи професійної діяльності [5].

Трактування компетентності через призму особистісних утворень, які є результатом навчального процесу і проявляються через поведінку, діяльність, комунікацію характерне для праць І. Зимня. Натомість, погляди Г. Селевка дещо відмінні: «під компетентністю розуміється інтегральна якість особистості, що виявляється в загальній здатності та готовності до діяльності, яка базується на знаннях і досвіді, здобутих у процесі навчання і соціалізації й орієнтованих на самостійну й успішну участь у діяльності» [7, с. 139].

Натомість А. Хуторський орієнтує на оволодінням певним навчальним багажем знань, який необхідний для подальшої реалізації останнього у певній діяльності: «освітня компетенція – це вимога до освітньої підготовки, яка виражається сукупністю взаємопов'язаних смислових орієнтацій, знань, умінь, навичок і досвіду учня стосовно певного кола об'єктів реальної дійсності, необхідних для здійснення особистісно і соціально значущої продуктивної діяльності [9, с. 7].

На думку Ю. Татура, компетентність – це інтегральна властивість особистості, для якої властива першочергова готовність реалізовувати знання, уміння, навички, особистісні утворення у певному виді діяльності. Не дивно, що науковець у своїх дослідженнях зорієнтований на формування компетентностей майбутнього фахівця у сфері вищої професійної освіти [6, с. 99].

Н. Бібік розглядає інтеграцію «компетенція і компетентність», визначальною ознакою якої є суспільне спрямування і подальша трансформація в особистісне надбання. Якщо перше поняття – категорія

об'єктивна, тобто норма, вимога, навчальна ціль, то друге – категорія суб'єктивна, особистісна, яка є результатом оволодіння певною компетенцією [2].

Український педагог Н. Мойсеюк вважає, що «компетентність – якість особистості, яка необхідна для якісної продуктивної діяльності в певній сфері» [6, с.100]. Вона наголошує, що до складу компетентності входять не абстрактні загальні та предметні вміння та навички, а конкретні життєві, які будуть необхідними людині будь-якого віку чи фаху.

Комплексно трактує поняття М. Головань, подаючи таке означення: «компетентність – це володіння компетенцією, що виявляється в ефективній діяльності і включає особисте ставлення до предмету і продукту діяльності; компетентність – це інтегративне утворення особистості, що інтегрує в собі знання, уміння, навички, досвід і особистісні властивості, які обумовлюють прагнення, здатність і готовність розв'язувати проблеми і завдання, що виникають в реальних життєвих ситуаціях, усвідомлюючи при цьому значущість предмету і результату діяльності» [3, с. 29].

Сьогодні модель випускника школи передбачає володіння на певному рівні ключовими компетентностями, необхідних кожній сучасній людині для успішної життєдіяльності:

- вільне володіння державною мовою;
- здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами;
- математична компетентність;
- компетентності в галузі природничих наук, техніки та технологій;
- інноваційність;
- екологічна компетентність;
- інформаційно-комунікаційна компетентність;
- навчання впродовж життя;
- громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей;
- культурна компетентність;
- підприємливість та фінансова грамотність
- інші компетентності, передбачені стандартом освіти.

Проаналізувавши позиції українських педагогів щодо аналізованого поняття, приходимо до висновку, що *ключова компетентність* є суб'єктивною, інтегральною, змінною категорією, що акумулює суспільний досвід через досягнутий рівень знань, практичних умінь та навичок, особистісних переконань, професійних, світоглядних і громадських якостей, морально-етичних цінностей та визначає рівень результативності у здійсненні навчальної, професійної діяльності та

показник здатності вирішувати проблеми й типові завдання, що виникають у реальних життєвих ситуаціях, різних сферах діяльності, на основі використання знань, навчального й життєвого досвіду відповідно до засвоєних програмою цінностей.

Отже, компетентності є тими показниками успішності особистості, які сигналізують про рівень її готовності до певної діяльності, до участі у суспільному житті, прагнення до особистісного розвитку. Освоєння їх дозволяє швидко адаптуватися до мінливих умов сучасного освітнього простору і ринку праці.

Література:

1. Бедь В. Компетентнісний підхід в процесі модернізації ВНЗ / В. Бедь, М. Артемова // Освіта регіону: Політологія. Психологія. Комунікації: Український науковий журнал. – № 5. – 2011. – С. 43.
2. Бібік Н.М., Вашуленко М.С., Мартиненко В.О. Формування предметних компетентностей в учнів початкової школи: монографія: – К.: Педагогічна думка, 2014. – 346 с.
3. Головань М. С. Компетенція і компетентність: досвід теорії, теорія досвіду / М. С. Головань // Вища освіта України. – 2008. – № 3. – С. 23–30.
4. Драч І. І. Аналіз базових категорій компетентнісного підходу та їх співвідношення / І. І. Драч // Теорія та методика управління освітою [Електронний ресурс]. – К. : ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України. – № 10. – 2013.
5. Закон України Про освіту від 05.09.2017 № 2145-VIII: https://kodeksy.com.ua/pro_osvitu.htm
6. Марущак О.М. Поняття компетентності у педагогічній діяльності / О. М. Марущак // Креативна педагогіка: [наук.-метод. журнал] / Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки «Полісся». – Житомир, 2016. – Вип. 11. – С. 97 – 108.
7. Селевко Г. Компетентности и их классификация / Г. Селевко // Народное образование. – 2004. – № 4. – С. 138 – 143.
8. Словник іншомовних слів / Уклад.: С. М. Морозов, Л. М. Шкарапута. – К.: Наукова думка, 2000. – 680 с.
9. Хуторской А. В. Технология проектирования ключевых и предметных компетенций/ А. В. Хуторской // Интернет-журнал «Эйдос». – 2005. – 12 декабря.